

Reform av EU:s vinsektor

Jordbruksdepartementet

2007-11-28

Dokumentbeteckning

11361/07

Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för vin och om ändring av vissa förordningar.

Sammanfattning

Kommissionen publicerade den 4 juli 2007 ett förslag till reformering av EU:s vinsektor.

Förslaget innebär en djupgående reform av marknadsordningen för vin i två steg. Syftet är att i första fasen skapa marknadsbalans och i den andra förbättra konkurrenskraften. Förslaget ska vara budgetneutralt. Den årliga vinbudgeten fastställs till 1,3 miljarder euro.

Huvudsyftet med förslaget är att åstadkomma en strukturell anpassning av vinsektorn. Ett frivilligt röjningsbidrag ska göra det mer attraktivt att avveckla vinodlingar. Det föreslås även att all vinareal ska vara berättigad till det frikopplade gårdsstödet, även den vinareal som röjts. Nuvarande marknadsreglerande åtgärder som destillationsstöd, exportstöd, stöd till privat lagring samt druvmuststöd tas bort. Istället ska nationella anslag införas. Dessa föreslås innehålla ett paket av åtgärder som kan tillämpas av medlemsstaterna.

Sverige välkomnar kommissionens syn på behovet av en djupgående reform. Dock anser Sverige att kommissionens förslag inte fullt ut överensstämmer med innebörden av en djupgående reform. EU har goda förutsättningar att producera konkurrenskraftiga viner, men måste bli bättre på att ta vara på dessa. Vin från tredje länder fortsätter att ta marknadsandelar på EU-marknaden. Sverige anser att åtgärderna som kommissionen föreslår bör vara en övergångslösning mot en avreglerad vinsektor.

1.1 Innehåll

Kommissionen publicerade 2006 ett meddelande om den kommande reformen av vinsektorn. Meddelandet behandlades utförligt i rådet och har legat till grund för det förslag som nu lagts fram av kommissionen. Förslaget innebär en djupgående reform av marknadsordningen för vin i två steg. Syftet är att i första fasen skapa marknadsbalans och i den andra förbättra konkurrenskraften. Förslaget liknar den reform som gjorts av sockersektorn och ska vara budgetneutral. Den årliga vinbudgeten fastställs till 1,3 miljarder euro.

Huvudsyftet med förslaget är att åstadkomma en strukturell anpassning av vinsektorn, bland annat genom att göra röjningsbidraget mer attraktivt. Målet är att ca 200 000 ha röjs till en maximal kostnad på 1 070 miljoner euro. Röjningen är frivillig och bidraget betalas ut enligt fallande skala fram till år 2013. Medlemsstaterna kan dock av miljöskäl undanta vissa odlingar belägna i bergssluttningar från röjningsprogrammet. Likaså finns en möjlighet för medlemsstaterna att stoppa röjning om den totala avvecklade arealen uppgår till mer än 10 % av landets vinodlingsareal.

Förslaget innebär vidare att de marknadsreglerande åtgärderna såsom destillation, stöd till privat lagring, exportstöd samt druvmuststöd ska avskaffas. Istället ska s.k. nationella anslag (tidigare kallade nationella kuvert) införas. Dessa ska ta 850 miljoner euro i anspråk d.v.s. ca två tredjedelar av den totala vinbudgeten. De nationella anslagen kommer att innehålla möjligheter att ge stöd till bland annat omstrukturering, marknadsföring i tredje land, "green harvest" (destruktion av växande druvor) samt krishantering (försäkring mot naturkatastrofer och stöd till uppbyggnad av en sektorspecifik gemensam fond eller s.k. utjämningsfond). De nationella programmen ska godkännas av kommissionen före ikraftträdande.

Systemet med planteringsrätter ska fortgå till år 2013 för att sedan avskaffas. Planteringsrestriktionerna syftar till att hålla produktionen under kontroll och inbegriper åtgärder som förbud mot nyplantering etc.

All vinareal ska vara berättigad till det frikopplade gårdsstödet, även den vinareal som röjts. Införandet av frikopplade stöd till all vinareal kan innebära bättre miljöhänsyn, eftersom vinarealen kopplas till de så kallade tvärvillkoren. Stödet kommer att dock bli förhållandevis litet i förhållande till hela vinbudgeten (70 miljoner euro). Grundbeloppet i regionen ska gälla vid fastställandet av gårdsstöd. Maximigränsen föreslås ligga på 350 euro/ha, vilket är relativt lågt jämfört med kostnaden för vinproduktion per hektar.

Kommissionen föreslår att 400 miljoner euro överförs till landsbygdsåtgärder i vinproducerande regioner. Det kan t.ex. innehålla yrkesvägledning,

information och marknadsföringsstöd till producentorganisationer efter kvalitetssäkring, miljöåtgärder samt förtidspensionering.

2007/08:FPM32

Vidare innehåller förslaget förenklingar när det gäller regler kring tillverkningsmetoder, analysmetoder och märkning. Internationella vinorganisationens (OIV) regler om tillverkningsmetoder ska godkännas av kommissionen istället för som idag av rådet. Det ska även bli möjligt att märka årgång och druvsort ("vin de cépage") på alla viner. Tidigare krävdes en geografisk beteckning för detta. Särskilda kontrollbestämmelser ska införas för kontroll av denna märkning.

Nya regler föreslås för berikning av vin (metod för att höja alkoholhalten). Höjning av alkoholhalten genom berikning blir endast tillåten genom tillsats av koncentrerad druvmust eller koncentrerad rektifierad druvmust. I nuläget är även sackaros (socker) tillåtet, s.k. chaptalisering. Härutöver föreslås att i zon A, (den kallare vinodlingszon som även Sverige tillhör) får höjningen av alkoholhalten vara högst 2 volymprocent. Med nuvarande regelverk är det tillåtet att höja högst 3,5 volymprocent.

Även satsningar på marknadsföring föreslås såväl i tredje land som på den inre marknaden. Kommissionen vill göra det möjligt att dela ut marknadsföringsstöd till producenter inom ramen för de nationella anslagen (120 miljoner euro under perioden 2009-2015 ska öronmärkas för marknadsföring av EU-vin i tredje land) samt inom ramen för marknadsordningen för säljfrämjande åtgärder.

I det senare fallet handlar det om "marknadsföring" av vin på den inre marknaden. Finansieringen av de säljfrämjande åtgärderna i form av informationskampanjer till följd av alkoholkonsumtion ska ske enligt förordning 2826/2000 (om säljfrämjande åtgärder). Beträffande åtgärder för att "informera om ansvarsfulla konsumtionsmönster och skadliga verkningar av ansvarslös vinkonsumtion" ska EU finansiera 60 % av kostnaden, istället för 50 % som i normalfallet gäller i rådsförordningen för säljfrämjande åtgärder.

Ett nytt system för ursprungsbeteckningar (UB) och geografiska beteckningar (GB) införs. Till ursprungsbeteckning kan även i vissa fall traditionella termer (TT) hänföras. Kommissionen skall inrätta ett system för registrering och skydd av dessa beteckningar. Slutligen skall ett nytt kvalitetssystem för vin införas och begreppet bordsvin avskaffas.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

1.3 Budgetära konsekvenser

Förslaget är budgetneutralt. Nya stöd kommer att rymmas inom nuvarande budget. Överföring av medel till landsbygdsåtgärder i vinproducerande regioner innebär dock att dessa åtgärder medfinansieras av medlemsstaterna

vilket kan leda till att ytterligare medel kan komma att tilldelas vinsektorn. Förslaget har inga budgetära konsekvenser för den svenska statsbudgeten.

2007/08:FPM32

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens syn på behovet av en djupgående reform. Dock anser Sverige inte till fullo att kommissionens förslag överensstämmer med innebörden av en djupgående reform. De åtgärder som kommissionen föreslår bör vara en övergångslösning mot en avreglerad vinsektor. Övergångsperioden bör bli kort.

Regeringen är positiv till att reformen innebär att rådsförordningen görs mer marknadsorienterad genom förenklad regelbörda kring framförallt märkningsregler och tillverkningsmetoder, överföring av medel till LBU-åtgärder och frikoppling av stöd.

Regeringen förordar att nuvarande regler om berikning bibehålls så att de producenter som är beroende av berikning med socker inte slås ut från möjligheten att, såsom idag, producera vin i liten skala för avsättning huvudsakligen på den inhemska marknaden. Det är positivt att marknadsordningen i större utsträckning likriktas med andra marknadsordningar genom att en del av stödet frikopplas respektive får utnyttjas inom ramen för landsbygdsutveckling. Sverige är dock negativt till att endast en liten del av stöden frikopplas.

Regeringen välkomnar att nuvarande marknadsreglerande åtgärder avskaffas med omedelbar verkan. Regeringen anser att systemet med planteringsrätter bör avskaffas så fort som möjligt.

Regeringen ser positivt på att medel motsvarande 400 miljoner euro förs över från nuvarande marknadsreglerande åtgärder till LBU-programmet. Även här bör dock stödet vara tidsbegränsat och motsvara övergångsperioden. Dock bör åtgärden ses i ljuset av att LBU-åtgärderna medfinansieras av medlemsstaterna, vilket kan leda till att ytterligare medel tilldelas vinsektorn och därmed totalt sett ökade utgifter.

Regeringen är mycket kritisk till införandet av de nationella anslagen som tar två tredjedelar av vinbudgeten i anspråk. Anslagen innehåller åtgärder som regeringen finner svåra att acceptera. I mångt och mycket flyttas nuvarande regleringsansatser till de nationella anslagen (vilket innebär att syftet med reformen till viss del uteblir) med risk för sämre insyn och kontroll. Stöden via nationella anslag bör regleras genom tydliga kriterier för hur de ska användas. Stöden bör i så stor utsträckning som möjligt vara förenliga med icke-handelssnedvridande gröna stöd i WTO.

Regeringen är negativ till att EU gemensamt ska finansiera marknadsföring av vin från EU i tredje land och att 120 miljoner euro i de nationella anslagen

ska öronmärkas för detta ändamål. Marknadsföring av alkoholhaltiga drycker bör vara berörda aktörers och företags ansvar. Det är mycket viktigt att beakta folkhälsoaspekterna i denna fråga även i tredje land.

När det gäller informationskampanjer på den inre marknaden välkomnar regeringen att konsumenterna informeras om alkoholens skadeverkningar men anser att den nuvarande ordalydelsen måste skärpas.

Regeringen välkomnar ett frivilligt och begränsat röjningsprogram i syfte att öka vinsektorns konkurrenskraft.

Sverige anser att det är viktigt att reformen leder till budgetbesparingar.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Samtliga medlemsstater är överens om behovet av en djupgående reform.

Ett flertal större producentländer vill ha kvar systemet med planteringsrätter eller att det ska ske en långsam avveckling av systemet.

När det gäller avveckling av motsvarande 200 000 ha vinarealer råder olika uppfattningar. De flesta producentländer är dock positiva till en eventuell förkortning av röjningsprogrammet. De nordligare medlemsländerna välkomnar i stort kommissionens förslag.

Samtliga producentländer är positiva till marknadsföring av vin såväl i tredje land som på den inre marknaden. De nordligare medlemsstaterna är negativa till åtgärden. I en del av dessa länder är marknadsföring av alkoholhaltiga drycker inte tillåtet.

Producentländerna är positiva till införande av nationella anslag medan en skara av icke-producentländer kritiserar de åtgärder som ingår däri liksom att två tredjedelar av vinbudgeten går till anslagen. Dessa länder vill se en omfördelning av budgeten så att mer stöd frikopplas eller avsätts för åtgärder inom ramen för politiken för landsbygdsutveckling.

Medlemsstaterna är oense om hur fördelningen av medel till de nationella anslagen ska ske. De nya medlemsstaterna är negativa till att en stor del baseras på historisk fördelning av tidigare utgifter.

Vad gäller överföring av medel till landsbygdsutvecklingsstöd har i princip samma länder som välkomnar nationella anslag varit emot åtgärden medan den skara länder som kritiserar anslagen är positiva till överföringen.

I Chaptaliseringsfrågan (sockerberikning för att höja alkoholstyrkan i vinet) finns en klar majoritet för bibehållandet av metoden.

Beträffande vin de cépage, har Sverige fått stöd för sin ståndpunkt av den nordligare skaran av länder. Producentländerna förordar striktare kontrollregler för att bättre kunna garantera vinets kvalitet.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet stödjer i sin senaste rapport kommissionens förslag om att förbjuda chaptalisering, avskaffa stödet för druvmust samt borttagande av destilleringsåtgärderna. Europaparlamentet förespråkar ett röjningsprogram på tre år istället för fem år. När det gäller systemet med planteringsrätter bör inget beslut om liberalisering av dessa ske innan år 2012.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Diskussionerna fortsätter på politisk nivå under hösten. Ordförandeskapet planerar för ett kompromissförslag i november och för beslut i rådet i december 2007.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artiklarna 36 och 37 i EG-fördraget. Beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet efter att yttrande från Europaparlamentet inhämtats.

3.3 Fackuttryck/termer

Röjningsbidrag (nedläggning av vinodlingsarealer) - I nuvarande marknadsordning beviljas bidrag för slutlig nedläggning av vinodling på en bestämd areal.

Destillation - I nuvarande marknadsordning beviljas stöd för fyra olika former av destillation:

1. Destillation av press- och jäsningsrester; köps upp av EU eller säljs med stöd på den fria marknaden

2. Destillation av vin av druvsorter med flera användningsområden (i praktiken överskottsvin i distriktet Charentes och som man inte fått avsättning för till framställning av Cognac); köps upp av EU eller säljs med stöd på den fria marknaden
3. Destillation för att hjälpa vinmarknaden och den spritdryckessektor som är beroende av vinalkohol; säljs alltid med stöd på den fria marknaden
4. Krisdestillation; köps alltid upp av EU (tillämpas vid exceptionellt stora överskott eller marknadsstörningar).

Systemet med planteringsrätter - En planteringsrätt motsvarar en viss areal i hektar. I nuvarande marknadsordning finns tre olika typer av planteringsrätter: nyplanteringsrätter, nyskapade planteringsrätter och återplanteringsrätter. Syftet med planteringsrestriktionerna är att hålla EU:s produktion i schack. Systemet kan liknas vid ett klassiskt kvoteringsystem.

Chaptalisering (berikning med socker) - Höjning av den naturliga alkoholhalten i volymprocent, kan åstadkommas genom olika berikningsmetoder såsom med hjälp av sackaros (socker) eller druvmust. Bestämmelserna för berikning regleras i marknadsordningen.

Druvmuststöd - I nuvarande marknadsordning beviljas stöd för användning av druvmust som framställts i gemenskapen, när dessa används för att öka alkoholhalten för vinprodukter för vilka sådan ökning är tillåten.

Koncentrerad druvmust - Koncentrerad druvmust innebär att inte enbart socker berörs i koncentrationen utan också halten av syra och aromer. Koncentrerad druvmust kan därmed ha en negativ effekt i berikningsprocessen då den påverkar vinets smak etc. I rektifieringsprocessen avlägsnas alla icke-önskvärda substanser såsom aromer etc. innan koncentrationen.

Rektifierad koncentrerad druvmust - Innehåller enbart socker och vatten. Därmed är den en neutral substans som inte påverkar vinets smak i berikningsprocessen.

Privat lagring - I nuvarande marknadsordning beviljas stöd till producenter för privat lagring av bordsvin och druvmust.

Vin de cépage - märkning med årgång och druvsort

OIV - den Internationella Vinorganisationen

Oenologiska metoder - tillverkningsmetoder

Tvärvillkor - de krav inom folkhälsa, djurhälsa, växtskydd, miljö, djurskydd samt skötselkrav för åkermark och betesmark som lantbrukaren måste följa för att erhålla fullt gårdsstöd